

RUPERT THOMSON

Ty a nikdo jiný

PLUS

Ty a nikdo jiný

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Rupert Thomson
Ty a nikdo jiný – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Ty a nikdo jiný

RUPERT THOMSON

Ty a nikdo jiný

Přeložila Kateřina Klabanová

PLUS

VĚNOVÁNO ROBERTU LUCIENOVÍ WOKLEROVI
1942–2006

*Nemáš-li mě milovat ty, pak nikdo,
nemám-li milovat tebe, pak nikoho.*

SAMUEL BECKETT

Postrádám-li tě, jsi vlastně se mnou.

KAREN SOLIE

Večerní koupel: 1940

Koupala jsem se v moři, když padla první bomba. Nechávala jsem se unášet naznak dál od pobřeží. Vzhlížela jsem k nebi bez mraků. Byl páteční večer koncem června. Jedno z letadel se stočilo k jihu nad Mont Fiquet a já rozpoznala na křídlech strohou temnou symboliku. Svastiku. Projel mnou strach a zlověstně se rozhučel, jako když se z úlu vyrojí včely. V mžiku jsem se napřímila, šlapala jsem vodu a dech se mi v panice zrychlil. Tak jako všichni na ostrově jsem tu chvíli v hrůze očekávala. A už je tady. Přeletělo tudy několik letounů, hodně vysoko, jako by se bály protiletcké obrany. Nevěděli snad, že odtud stáhli všechny vojáky a zůstalo tu jen civilní obyvatelstvo? Překvapila mě vlna a převalila se mi přes hlavu. I oceán jako by se zachvěl. Když jsem se znovu vynořila, stoupal nad východním výběžkem sloup dýmu v barvě melasy.

Zamířila jsem zpátky na břeh. Ruce a nohy mi zeslábly, ovládala jsem je jen stěží a i přes příliv mi trvalo celou věčnost, než jsem se alespoň o kousek přiblížila. Na pláži se srotl hlouček lidí. Další utíkali směrem k silnici. Claude si šla zaplavat o něco dřív. Teď už se nejspíš nahoře v ložnici celá maže krémem. Naše hospodyně Edna asi připravuje večeri a na okenní římse nad dřezem má postavenou skleničku s neředěnou whisky. Kocour se rozvaluje na terase, proto-

že kamenná dlažba je ještě vyhřátá od sluníčka – nebo ho možná jako mě vyděsily výbuchy a utíkal se schovat dovnitř. Zato vlny se dál valily na pobřeží, beze spěchu, ba téměř líně, až mi jejich lhostejnost k tomu, co se děje, připadala nemístná.

Brodila jsem se mělčinou, když jsem zaslechla další vzdálenou ránu. Zněla nesměle, ale mně rozbušila srdce až v žaludku. Jindy bych se osušila na pláži, vychutnala bych si mrazení na kůži, poslední zbytky světla, klid. Namísto toho jsem popadla boty a osušku a běžela domů, připadala jsem si nemotorná a bylo mi nanic.

Než jsem doběhla k nájezdu do vody, nalétaly nad záliv další stroje, tentokrát mnohem níž, až bylo zřetelně slyšet chrčení motorů. Schovala jsem se za převrácenou veslici. Zarachotily kulomety a zvedly do vzduchu šplíchance jako ojíněnou řádku býlí. Přesto jsem se zastyděla, že se v sedmačtyřiceti chovám tak dětinsky, a rychle jsem zase vstala. Do zahrady jsem vrazila bočními vrátky. Claude jsem našla na vyvýšenině s výhledem na pláž. Vedle ní v trávě se válela hadice a voda dál tekla proudem. Stála tam v bílých plavkách, ruku v bok. Druhou držela zapálenou cigaretu. Připomínala generála přehlízejícího bitevní pole. Klidně těm letadlům mohla velet a rozhodovat, kam shodit bomby.

„Bylas v moři?“ zeptala se.

Přikývla jsem. „Jo.“

„Myslela jsem, že jsi nahoře.“

„Ne.“

„Takže jsi je viděla?“

Znovu jsem kývla.

„Já jsem viděla všechno,“ pokračovala. „Dokonce i pilotům do tváře.“

Mluvila klidně a vyzařovala z ní zvláštní sebejistota. Tenhle výraz už jsem u ní viděla, ale nemohla jsem si vzpomenout kdy a kde. Třásla jsem se na trávníku pod ní a z vlasů mi kapala voda. Mezi prsty u nohou mě píchala nakrátko posečená tráva.

„A víš, že mě to tak nějak povzneslo?“ Dívala se na východ, směrem k Noirmontu. Jasnou modrou oblohu špinil kouř. „Protože nás čeká zkouška.“

„Podle tebe jsme jich podstoupily málo?“

„Takovou ještě ne.“

Zpočátku měsíce se k nám donesly zvěsti, že Churchill se chystá obětovat Normanské ostrovy – byly příliš blízko kontinentální Francie a těžko by se bránily – ale na BBC o žádném takovém rozhodnutí zmínka nepadla. Přehled zpráv plnilo holedbání a hrozby. Němci už dorazili k Seině, sdělovalo se v nich, ale „naši chlapci“ budou čekat za vodou a „nezůstanou nacistům nic dlužni“. Krátce nato se pobřežím Normandie kousek od Granville mihly německé motorky a „naši chlapci“ ustoupili k Dunkerku. V polovině června, po stažení posádek z Jersey a Guernsey zpátky do Anglie, dostalo nabídku k evakuaci i civilní obyvatelstvo. Před radnicí se vytvořily dlouhé fronty a po telefonních linkách se nepřetržitě rokovalo, co a jak. Nastal čas drastických opatření. Na zahradě v Saint Helier se našli dva zastřelení psi a papoušek. Jeden pán přišel na letiště s obrazem od Picassa v podpaží. Manželka ho přes parno doprovázela v sobolím kožichu. Jiná zavazadla neměli. Na evakuační seznam se zapsala polovina obyvatelstva – přes

dvacet tisíc lidí –, ale bailif Alexander Coutanche prohlásil, že zůstane, ať se děje, co se děje, a nakonec ostrov opustilo jen asi šest nebo sedm tisíc obyvatel. Následující týden jako by se všechno vrátilo do starých kolejí. Všudypřítomné ticho působilo tak náhle a děsivě – až bylo kolem prázdných domů téměř slyšet trávu růst –, nicméně my zbylí věděli, že nepotrvá dlouho a že po dopadu prvních německých bomb nás od okupace dělí jen pár dní, ne-li hodin.

„Asi jsi měla pravdu,“ nadhodila jsem. „Měly jsme odjet...“

Claude zavrtěla hlavou. „To jsme probíraly mockrát – a teď už je na to stejně pozdě. Není čím.“

„Já vím. Jenomže –“

Sešla z náspu. „Pojď sem.“ Vzala ručník a začala mě sušit. „Celá se klepeš.“

„To bude spíš leknutím,“ namítla jsem. „Letěla nade mnou, když jsem plavala.“

Přehodila mi osušku přes ramena a odváděla mě ze zahrady. Doma mi nalila koňak. Kopla jsem ho do sebe naráz. Později jsme vyšly na silnici a dívaly se směrem k hlavnímu městu, ale až na černou šmouhu kouře, kterou letní vánek odnášel k jihu, tam nebylo nic vidět. Letadla zmizela. Nebe ztichlo.

Během večere k nám otevřeným oknem doléhalo šumění vln, sem tam, sem tam, až by člověk uvěřil, že se nic nestalo. Přesto jsme Ednu poslaly domů dřív s tím, že nádobí může dneska pustit z hlavy.

Vyvdaná a vyženěná: 1909–1920

Naše první významnější setkání se odehrálo na jaře roku 1909 v Nantes. Tehdy se ještě jmenovala Lucie. Bylo jí čtrnáct a půl. Její otec Maurice Schwob, původem Žid, vlastnil *Le Phare de la Loire*, největší noviny v západní Francii, kam přispíval i jako redaktor. Matka byla katolička, měla chatrné zdraví a většinu života trávila po sanatoriích. To ráno mě k nim do bytu na Place du Commerce vzala máti a něčím odůvodnila nepřítomnost paní Schwobové, ale ten důvod zněl nepřesvědčivě i mně a jen přitáhl pozornost k hanbě, kterou měl zastít.

Služebná nás uvedla do přijímacího pokoje se záplavou těžkopádného přezdobeného nábytku, jaký chovala v oblíbené tehdejší buržoazie. Venku ještě přšelo – tak jako celou noc – a kouty místnosti halil stín, takže prostor, v němž jsme stály, připomínal zakalenou křišťálovou kouli, kterou už nikdo nepoužívá. Lucie chodila do školy v Anglii, informovala mě máti, ale teď se vrátila a možná bych si s ní mohla rozumět. Venku se pod zakaboněnou oblohou černě leskly stromy.

Otevřely se dveře. Do pokoje vešla Lucie a za ní otec, robustní pán s přívětivou vrásčitou tváří. Byla menší než já, útlejší a připadala mi vzdálená, až éterická, jako z jiných dimenzí než my ostatní, ale jakmile jsme se setkaly očima, cosi se ve mně pohnulo, snad že do sebe zlehka a přitom pevně zapadlo, co k sobě patří. A k tomu se přidružila slova, šeptaná

kdesi v hlavě. *No jo. Vlastně.* Hrávaly jsme si spolu jako děti, ale z těch dob mi zůstaly jenom útržky vzpomínek. Oslnivost některých okamžiků totiž dovede vymazat všechno, co jim předcházelo. Tahle nová Lucie měla bledou, téměř průsvitnou pleť lemovanou vlnitými kaštanovými vlasy a na tváři, v půli mezi vyzývavými, odhodlanými rty a jemnou křivkou levého ucha se jí červenala skvrnka, nesjpiš od marmelády. Zachtělo se mi ochutnat ji, i tu tvář pod ní, ty maliny nasbírané během léta a svařené s cukrem, tu smetanovou a chladnou kůži. Nepamatovala jsem si, že bych kdy předtím připadla na podobnou myšlenku, ani u kluků ne, a zrudla jsem, ale v chabém světle místnosti to zřejmě nikdo nezaznamenal.

Lucie popošla ke mně a oslovila mě anglicky. „How do you do, Suzanne?“

Podaly jsme si ruku.

Pan Schwob se obrátil k máti: „Obávám se, že se nám z Lucie stal tak trochu anglofil,“ povzdychl si.

„Tatínku,“ ohradila se Lucie, „to jsem byla vždycky!“

Uvolnila stisk, ale očima s mírným sklonem vnějších koutků neuhnula. Co ve mně viděla? Nevím. Mlčela jsem. Byla jsem trochu nesmělá. Vlasy s pěšinkou uprostřed mi padaly po ramena a dál. Na prstech jsem měla šmouhy od inkoustu. Ještě to dopoledne mi řekla, že vypadám jako socha. Ne, socha ne. Karyatida. Paměťihodnost, rozvíjela slovní hru. Ale asi ji napadlo, že bych se mohla urazit, rychle tedy dodala, že to myslela jako kompliment. Byly mezi námi víc než dva roky – mně už táhlo na sedmnáct – ale věkový rozdíl jsem si vůbec neuvědomovala. A pokud vůbec, připadala jsem si mladší. Působila jako autorita, už tenkrát – nabídnutá ruka

a to, jak pevně se mi dívala do očí. V životě jsem nepotkala nikoho jako ona. Nejlíp to vyjádřil Henri Michaux, s nímž jsme se později spřátelily. V románu *Nějaký Pápěrka* položí pan vrchní před protagonistu jehněčí kotletu, nakloní se k němu a hlubokým hlasem mu tajuplně pošeptá, že tenhle chod na jídelním lístku nenajde.

Pokoj potemněl.

Máti si u okna polohlasem povídala s panem Schwobem a z jejich hovoru se ke mně doneslo jen slovo „terapie“. Do náměstí za nimi bušil štěrkopád deště. A já dál civěla na Lucii. Nedokázala jsem od ní odtrhnout pohled. Nasucho jsem polkla a srdce mi div nevyskočilo z krku. Později mi tvrdila, že pocítovala totéž. Podle ní to byl první zásadní okamžik našeho života.

•

Lucie navštěvovala lyceum jako já, jen neměla tolik předmětů. Většinu času studovala doma se soukromým učitelem. Ale i tak často po škole čekávala před vchodem. Tenkrát Nantes platilo za „Benátky západu“ a my spolu trávil hodiny procházkami v ulicích a ztrácely jsme se v bludišti kanálů, jejichž spleť se město proslavilo. Zastavily jsme se třeba ve výčepu na Quai Duguay-Trouin, odkud byl výhled na místo, kde se Erdre vlévá do Loiry. Temně hnědá barva stěn ve výšce ramen přecházela ve žlutou a ze sudů v železných obručích za barem *buvette* to vonělo dubovým dřevem a rozmačkanými hrozny. Kulatá mírná tvář majitelky jaksi nešla dohromady s jejím prořízlým jazykem a rozmrzelostí. Á, potížišťky, bručívala, jak-

mile jsme vešly, ačkoliv jsme se vždycky jen usadily v koutku a daly si černou kávu. Možná už tehdy vycítila, co mělo přijít.

Během jednoho z našich prvních společných odpolední se mě Lucie zeptala, jak si představuju svou budoucnost. Pověděla jsem jí, že ráda kreslím a chystám se studovat na *École des Beaux-Arts*. Lucie směřovala k psaní.

„Strýček Marcel byl spisovatel,“ vykládala mi. „Měli jsme k sobě hodně blízko. Ale před pěti lety umřel.“

„To mě mrzí.“

Sklouzla ze mě očima směrem k oknu.

Křivka krku, sklon nosu. A to cosi vyšlehlo jako plamen.

„Byl zvrhlík.“ Podívala se na mě úkosem. „Občas se oblíkal jako ženská.“

Už jsem věděla, že Lucie ráda šokuje. Aby na ni člověk udělal dojem, napadlo mě, musí se tvářit, že ho hned tak něco neohromí.

„My měli v rodině básníka,“ opáčila jsem.

„Vážně?“

„Hm. Jmenoval se François de Malherbe.“

Opřela se do židle. „O tom jsem nikdy neslyšela.“

„No, mně tvůj strýček taky nic neříká. Teda, neříkal.“

„To se mi nechce věřit.“

„Proč?“

„Přátelil se s Oscarem Wildem a s Colette,“ vysvětlovala mi. „Dokonce napsal hru pro Sarah Bernhardtovou.“

„Ty samozřejmě znám.“

Lucie se na mě zadívala a v očích jí zajiskřilo. „Jsi zvláštní.“

Před ní mi nikdo nikdy neřekl, že bych byla zvláštní. Těžko vyjádřit, jak opojně to na mě zapůsobilo.

Než jsem sebrala odvahu a ukázala Lucii svoje výtvary, přišel podzim. Stála vedle mě v pokoji, já otevřela desky a pustila jsem se do otáčení stránek. Byly na nich skici polonahých tanečnic v tužce, kresby koster listí a ryb tuší a taky mytických bytostí, mořských lidí, sirén a egyptských bohů.

Zarazila mě dotykem ruky. „Počkej. Otáčíš moc rychle.“

Poodstoupila jsem a nechala ji, ať si prohlíží sama.

„Je v nich sebejistota a ušlechtilost,“ prohlásila nakonec, „dokážeš všechno vystihnout s citem, přirozeně – tak nějak prostě, bez příkras.“ Otočila se ke mně čelem. „Úplně jako Aubrey Beardsley.“

Srdce se do mě sotva vešlo. „Jeho tvorbu jsem odjakživa obdivovala.“

„Jsi dobrá, Suzanne. Jsi vážně dobrá.“

„Zníš překvapeně.“

„Potěšeně,“ opravila mě. „Jsi mnohem lepší, než jsem si myslela.“

Měla by pro mě návrh, pokračovala. Jak asi vím, Beardsley pracoval s Oscarem Wildem a ilustroval mu několik knížek. Co takhle dát to taky dohromady? Její slova zrcadlená v mých kresbách. Chystá cyklus, jemuž pracovně říká *Pohledy a představy*, ale teď jí připadá, že by mu bez mých ilustrací něco chybělo. Řekla jsem jí, že s ní budu spolupracovat moc ráda – byla bych totiž souhlasila s čímkoliv, co by nás sblížilo.

V tu chvíli nás vyrušil halas na chodbě. Objevil se můj bratr s Patricem, kamarádem z medicíny. Jean, o dva roky starší než já, se černýma očima a bledým poklidným obličejem

jem podobal máti, vypadal spíš jako Španěl než Francouz. Patrice byl samá ruka samá noha a nad vytáhlou postavou mu do všech stran trčely nazrzle blond vlasy.

„Á, sestřička umělkyně,“ zahlaholil Jean, „s neotřelou přítelkyní Lucií...“ Mluvil ke mně jako vždycky – láskyplně, ale blahosklonně.

Patrice se zeptal, jestli bych o víkendu nešla tancovat. Pokrčila jsem rameny, že ještě nevím.

„Patrice se nám zakoukal do Suzanne,“ prohodil Jean na vysvětlenou k Lucií. „Možná by si ji rád vzal.“

„Proboha, Jeane! Zmlkni!“ osopil se na něj Patrice a začervenál se.

„Třeba má Suzanne jinačí plány,“ namítla Lucie.

„Například?“ usmál se Jean.

Ale ona už se od něj odvrátila a zaměřila se na výkresy.

Krátce nato jsme na sebe hodily kabát a šálu a vypadly jsme. V ulicích bylo chladno a zšedivělá obloha slibovala sníh. Obvykle obstarávala většinu hovoru Lucie. Ale to odpoledne zírala do země a mezi obočím se jí nakrčily vrásky, jako by jí někdo dal hádanku, kterou nedokáže rozluštit. Přešly jsme přes koleje kousek od Gare de la Bourse a posadily jsme se na lavičku pod lípy s výhledem na pomalu plynoucí řeku.

„Jak na tebe působí ten Patrice?“ zeptala se nakonec.

„Je fajn. I když ho vlastně moc dobře neznám.“ A po chvíli jsem dodala: „Proč se ptáš?“

Potřásla hlavou. „Jen tak.“

„A cos měla na mysli, když ses zmínila o těch plánech?“

Lucie se sklonila a zavázala si tkaničku.

„Všechno má svůj čas,“ odpověděla.

Nastalo jaro a my si vyjely na kole na jih, přes mosty a ven z města. Od pobřeží se přivalila mlha a nás tajuplně obklopilo ticho. Skřípot Luciina zadního kola, chřupání prachu a šterku pod pryží. Můj dech. Občas se z pošmourná vynořil dům – střecha s ostrým štítem, kdesi žalostně zaštěkal pes. Krajina sestávala z náznaků, sotva patrných jako na akvarelech japonských malířů. Míjely jsme řadu topolů, obrysů elegantních šedých tvarů.

Po dvou hodinách jízdy jsme nechaly bicykly v příkopu a Lucie mě vedla po cestičce, která se vinula křovím. Tu a tam se po mně ohlédla přes rameno, s napětím a snad i trochu udiveně. Před námi se vztyčily stromy. Pokračovala po stezce lesem. Naplněným novým tichem, ještě tajuplnějším. Podestřeným fialovomodrým kvítím, asi po kotníky vysokým, jehož sytá vůně byla tak silná, že mě donutila zastavit se.

„V Anglii jsem objevila hyacintovce,“ pronesla Lucie. „Po Velikonocích kvetly všude. Ve Francii jsou mnohem vzácnější.“

„Já je ještě nikdy neviděla.“ Poklekla jsem a dotkla se květu. Silného zeleného stonku, hroznu zvonků. „Tady jich teda je! Jsou jako poduška nebo kouř.“

Lucie se usmála.

Posadily jsme se pod jeden ze stromů a opřely se zády o kmen. Zeptala jsem se jí na dojmy z Anglie.

„Zamilovala jsem si to tam. Všichni jsou tak tolerantní. Nechali mě, abych byla sama sebou.“ Zvedla hlavu k listům v korunách. „Podle mě mají mnohem větší představitost než Francouzi.“

„Mrzí tě, že ses vrátila?“

Přejela pohledem ke mně a zadívala se mi do očí. „Už ne.“

Nevěděla jsem, jak si vyložit, co právě řekla. Ale její přítomnost mě až palčivě hřála.

Hlouběji v lese mi pak prozradila, že se rozhodla změnit si jméno. Odtedka si nechá říkat Claude. Otec zatím o ničem neví. Jen by mu přidělala starosti. A těch má víc než dost.

„Claude,“ zopakovala jsem a změřila si ji.

„Tobě se nelíbí?“

„Ale jo. Já jen, že –“

„– zní mužsky.“

„No.“

„Právě kvůli tomu se chci přejmenovat. Člověk musí zpochybňovat předsudky ostatních.“

Mlha zřídla, ale světlo sláblo. Vůně hyacintovců, už tak omamná, jako by ještě zesílila.

Nikdo by ti neměl vnucovat identitu, pokračovala Lucie cestou zpátky mezi stromy. Tu si musí člověk určit sám. Do tváří se jí nahnul ruměnec a rukama opisovala v šeru hvězdy. Musí stvořit sám sebe. Nemůže se nechat utvářet od ostatních, a už vůbec ne od vlastní rodiny.

„Ale rodiče tě přece zplodili,“ namítla jsem.

„A to je právě,“ prohlásila vítězoslavně, jako bych se nechala lapit do pastí, kterou na mě nastražila, „strašlivá ironie našeho údělu. Ten největší paradox.“

Přemýšlela i o příjmení, pokračovala, ale ještě se jí úplně nepozdává. Bude muset přijít na vhodnější. Co nejdřív. Zastavila se a otočila ke mně hlavu. A já bych si jméno měla taky změnit, dodala. Vybrat si něco, co bude vycházet ze mě.

Něco, v čem bych se mohla opravdu zabydlet. S čím bych se bytostně ztotožnila.

Nasedly jsme na kola a zamířily k městu. Poklidem večera. Konejšivým tichem. Za Lucií vlály vlasy, kaštany na pozadí temně zelených korun stromů.

Když jsme se přiblížily k Nantes, vyběhla proti nám z přímě nějaká paní v černých šatech. Šlápla jsem do pedálů, jenže ona byla rychlejší a strčila do mě tak, že jsem ztratila rovnováhu, spadla jsem na silnici a kolo přistálo na mně. Volala jsem na Lucii, ale ona jela dál. Nevěřicně jsem se dívala, jak mizí ve tmě. Ta ženská stála nade mnou a smála se. Nebo se spíš sledem nádechů snažila napodobit smích. Byla bosá.

Přišel si pro ni manžel a chytil ji za ruku. Nebránila se. Omlouval se mi a ptal se, jestli jsem si neublížila. Obličej kolem kulatých očí se mu starostlivě stáhl do vrásek a já z nich pochopila, že tohle není první případ.

Stála jsem tam a držela kolo mezi námi jako hrazení. Odřela jsem si při pádu koleno, roztrhla punčochu a ušpinila šaty.

Znovu se mi omluvil, pak něco tiše řekl ženě a odváděl ji pryč.

Trochu roztřeseně jsem nasedla na kolo a jela dál. Po pár minutách jsem Lucii dohnala. Seděla v trávě u silnice a objímala si kolena.

„Mohla jsi na mě počkat,“ vyčetla jsem jí.

Zírala mimo mě kamsi na silnici. „Promiň. Vyděsila mě.“

„Mě taky.“

„Ale jinak,“ hlesla. „Lekla jsem se, že je to maminka.“

Bylo letní odpoledne, Claude mě vzala na Place du Bouffay a dovedla přesně na místo, kde kdysi stávala gilotina. Během revoluce tady na náměstí popravili přes pět tisíc lidí. I když se nám do hlavy a ramen opíralo sluníčko, při tom pomýšlení jsme se otřásly. „Víš, že vůdci revoluce nechali gilotinu obarvit načerveno, aby krveprolitím tak neznepokojili přihlížející?“ poučila mě. Rozpřáhla ruce a pomalu to místo obkroužila. „A tři sta let předtím,“ pokračovala, „tu pověsili a upálili barona de Raise. Přezdívalo se mu Modrovous a zohavil, znásilnil a zavraždil na sto padesát dětí.“ Na zápěstí jí vystupovala kůstka a koutek levého oka se jí chvěl. Krk měla jako stvol. Zeptala jsem se jí, jestli nezhubla, a ona řekla, že jo.

„Hladovým schválně,“ přiznala mi.

„Cože?“

„Prostě nejím,“ zvedla vzdorně bradu. „Ten pocit mě uspokojuje. A pomáhá mi psát.“

Sevřelo se mi srdce, nebo mi ho někdo zmáčkl? Ač jsem ji znala jen něco málo přes rok, připadala mi nemocná.

Později jsem se jí v šeru koutku naší *buvette* zeptala, jestli o tom hladovění ví její otec.

„Ničeho si nevšimnul. Má moc práce kolem novin. Ale řekla bych, že éter minule zaznamenal. Já totiž taky čichám.“ Rozšířily se jí zorničky, až mi připadalo, že se se mnou svět rozhoupal a letím k ní. „Zkoušela jsi to někdy?“

Zavrtěla jsem hlavou.

„Asi trpím éterománií. To zní dobře, ne?“ Zasmála se, jako obvykle suše. „Zdraví teda zrovna moc dobře nedělá a pak z tebe táhne, občas i pár dní.“ Zapitvořila se. „Paracelsus ho údajně používal jako anestetikum na kuřata.“

Zadívala jsem se z okna. Míjela nás černá barže naložená pískem. Měla jméno, ale uniklo mi. Rozrušila racky.

„Chceš vědět, jaký to je, Suzanne?“ pokračovala.

„Zdá se ti, že se vznášíš, opouštíš svoje tělo – ale ne hladce, spíš trhaně, tak nějak bez vlastní vůle. Viděla jsem sama sebe zvenčí. Vypadala jsem jako panenka, se kterou si nikdo nehraje, jako odhozená panenka. Všechn život byl se mnou tam nahoře. Tvořila mě čirá energie.

A pak jsem najednou plula temným mořem. Voda byla hustá jako olej a já se nechávala nadnášet od vln, hypnotizovat se od nich. I když to vlastně nebyly doopravdy vlny, jenom vlnění, jako když se nad postelí protřepe deka nebo když závěsy nadouvá vítr, provlnilo se až do mě, ukonejšilo mě a odneslo všechny trable –“

Vrátila jsem se očima k oknu.

„Občas ztratíš vědomí.“ Dotkla se mě rukou. „Chtěla bys to taky zkusit?“

„Nevím. Možná.“

Když ruku zase odtáhla, dotek dál zůstával jako stopa, hřejivá i uklidňující zároveň.

„Otec si mě pořád prohlíží. Nespouští ze mě oči. Cíví na mě –“

Vychrlila ty věty jednu za druhou, překotně, až jsem se lekla, že se sesype a zlomí. Ale to po mně nechtěla. Neměla jsem si o ni dělat starosti, chtěla po mně něco, co jí nemohla dát rodina.

Mezitím drmolila dál: „promiň, musela jsem trochu přehánět – prostě, jak jsi rozumná a tak. Udělala jsem z tebe – no – tak trochu nudnou patronku –“

„To ti teda pěkně děkuju.“

Zakřenila se. „Ale vůbec si to nemyslím. Popsala jsem tě tak jenom kvůli němu. Říkala jsem mu, že mě držíš. Nedomáloš mi zakolísat. Že jsi moje spása.“ Úzkostlivě se na mě zadívala. „Doufám, že jsem nezašla příliš daleko.“

„Spása?“ zopakovala jsem. „To slovo znamená hodně.“

„Na tebe mi slova nestačí.“ Zatvářila se najednou vznešeně, jako by se chystala za mě obětovat. „Bez tebe už by pro mě svět snad ani nebyl.“

mlčela jsem, ale zároveň ve mně jasně jako měsíc v úplňku zazářilo vědomí, že přesně totéž cítím i já. Když myslím na ni. Seděla jsem u okna a zároveň s ní sdílela i onen sen. Dala jsem se éterem jejího vyznání strhnout do těch temných vod, odhodlaně a beze strachu. Plula jsem po nich naprosto svobodně. A jakoby na lusknutí prstů mě napadlo jméno, jímž bych se chtěla nechat oslovovat jedním dechem s tím jejím, vystřelilo mi z mysli rovnou na jazyk a otud ven.

„Marcel Moore.“

„Co?“ I Claude byla v tu chvíli duchem nepřítomná.

Zopakovala jsem, co ze mě právě vypadlo. Marcel, po jejím strýčkovi. Nikdy jsem se s ním nesetkala, ale objevila jsem si ho coby spisovatele i osobnost. Krom toho je Marcel mužské jméno, a přitom zní žensky. Líbilo se mi, jak otálí mezi oběma pohlavími, jako by se nemohlo tak docela rozhodnout.

Claude přikyvovala. „A Moore?“

„Zní anglicky.“

„Chceš se odlišovat –“

„Jo.“ I když jsem tím popravdě chtěla zahrát na její anglickou strunu. Slyšela v něm ono „zakotvit“? Navíc tvrdila, že je spřízněná s irským spisovatelem Georgem Moorem.

„Jak tě to napadlo?“

„Nevím. Prostě to najednou přišlo.“

Claude se opřela lokty o stůl, složila si bradu do misky drobných dlaní a zadívala se na mě. „Marcel Moore,“ pronesla. „To zní jako někdo, koho bych mohla milovat.“

•

Claudina rodina vlastnila několik domů, jeden z nich na pobřeží Atlantiku, v Le Croisic. Typická bretaňská usedlost se silnými kamennými zdmi a bleděmodrými okenicemi stála u pobřežní hráze a poskytovala výhled na přístav. Z balkonu s tepaným zábradlím v prvním patře se dalo sledovat, jak rybáři vykládají úlovek nebo spravují sítě na sardinky. V roce 1911 mě tam Claude vzala na prázdniny. Její bratr Georges chodil do třídy s Jeanem a jejich kamarádství vlastně vedlo ke sblížení našich rodin, ale oni dva už do Le Croisic neješli. Jean se chtěl stát lékařem jako otec a měl hodně učení. Georges se o Claude starával, když byla malá – vlastně by se dalo říct, že jí nahrazoval matku v době prvního záchvatu nemoci –, ovšem v říjnu předchozího roku se oženil a už na ni neměl moc času. Braly jsme jejich nepřítomnost jako požehnání. Mohly jsme spolu být v Le Croisic samy. Když bylo pod mrakem, kreslila jsem nebo malovala u stolu v kuchyni a Claude se stočila do křesla s knížkami o buddhismu nebo na rohožce z rákosí na dvorku cvičila jógu. Snažila

jsem se pro ni vařit tak, aby pořádně jedla. Dělala jsem jí palačinky ze tří bílků a jen poloviny žloutku. V páře jsem jí připravovala čerstvý chřest. Zásobovala jsem ji horkou čokoládou slazenou surovým třtinovým cukrem. Jakmile se vyčásilo, trávily jsme dny opalováním na odlehlých plážích. Nachytaly jsme temně zlatavou barvu. Stačilo natáhnout se na písek a svět se smrsknul na zlomek sebe sama. Vnímala jsem jen Claude vedle sebe, její pravou ruku na důlku pupíku. Droboučkou pihu kousek od podpaží. Pramínek stočených mokrých hnědých vlasů... Jednou odpoledne jsem vleže vedle ní natočila hlavu tak, že jsem se rty téměř dotkla jejího ramene. Spala, nebo to jen předstírala a čekala, co udělám? Zatoužila jsem zajít dál, ale neodvážila jsem se. Jen jsem nasála vůni její kůže. Vdechovala jsem ji do sebe. Srdce se mi kymácelo jako člun na vlnách za projíždějícím parníkem.

•

Tu zimu se Loira po přívalových deštích vyvalila z břehů. Nantes bylo vždycky vystavené na milost a nemilost řece – já sama jsem povodeň zažila v jedenácti letech, v roce 1904 – ale otec tak ničivou záplavu nepamatoval. Voda strhla jeden z mostů, a protože většina ulic zmizela pod hladinou, musela být přerušena i tramvajová doprava. Na schodech před vchodem k sousedům přistála utopená koza. To je důkaz, lamentovala babička Olympie, jestli to někomu ještě nestačilo. Ďábel to všem spočítá. Otec sázel spíš na vědu, a tak se na mě jen podíval a obrátil oči v sloup.

Jednu prosincovou neděli se pro mě zastavila Claude a vyšly jsme směrem ke Quai de la Fosse. Île Feydeau jsme musely přejít po viklajících se dřevěných lávkách namísto dlážděných chodníků. Měla zrovna povznesenou náladu. Řinul se z ní proud slov. Psala celou noc, vykládala mi. Vlastně ani pořádně nespala. Uprostřed mostu Pont Maudit jsme se zastavily a opřely jsme se o zábradlí. Dole pod námi se kolem mostních pilířů ohýbala hnědá nabobtnalá řeka plná strhaných větví a dalších trosek. Kolem právě proplouval jídelní stůl vzhůru nohama.

„Minule jsem málem umřela,“ hlesla Claude. „Hospodyně mě našla na zemi v koupelně.“

Vyrazila mi dech. „Co se stalo?“

„Dala jsem si pár kapek éteru do skleničky vína,“ pokračovala, aniž vzhlédla od vodních vírů. „A přepískla jsem to.“ Zášilhala po mně, vzdorně, jako by mě obviňovala. „Schválně.“

„Ty ses pokusila zabít?“ Sotva jsem obavu dokázala vyslovit.

Kývla. „Jo.“

„Ale proč?“

„Protože mi tohle nestačí.“

Odvrátila se a pokračovala dál po mostě k Île Gloriette. Chvilí jsem tam stála jako přikovaná, než jsem se dokázala rozběhnout za ní.

„Máš toho před sebou přece tolik. Všechny svoje sny –“

„Jenomže to není jen tak.“

Île Gloriette byla průmyslová čtvrť, úzké utopené uličky lemovala skladiště a tovární budovy ze zčernalých cihel. I tuhle oblast postihla povodeň, ale lávek tu nebylo tolik.

Občas je strhla voda, a my se musely vrátit. Na rue Péliisson jsme narazily na veslici uvázanou roztrepeným provazem ke kruhu na zdi. Claude zkontrolovala, jestli nikdo nejde, pak přeskočila do lodky. Ta se prudce zhoupla, až měla Claude co dělat, aby neztratila rovnováhu. K protějším domům se rozeběhly vlnky.

Mávla na mě. „Na co čekáš?“

Váhala jsem.

„Neboj, vrátíme ji.“

Odvázala jsem provaz a vlezla dovnitř.

Veslovala jsem na východ. Claude seděla na zádi, a když jsme promluvíly, naplňovaly naše hlasy prázdnotu okolních ulic a odraz od hladiny je ještě znásoboval. Občas jsem nahore v oknech zahlédla něčí tvář, bledou jako lilie pod skleněným zvonem. Ostrov působil opuštěně, strašidelně.

Minuly jsme ukazatel na rue Monteil. Před námi se zvedala Lefévrova továrna, kde se vyráběla světoznámá laskomina, a vzduch ztěžkl sladkou a mléčnou vůní sušenek. Chtěla jsem se o tom, co mi právě řekla, dozvědět víc. Byla bych ráda věřila, že přehání, že šlo vlastně o nehodu. Ale nevěděla jsem, jak se jí zeptat. Nakonec jsem zvolila otázku, která s ní souvisela.

„Co je vlastně tvojí mamince?“

Claude zvedla oči ke kuželu továrního komína. „Mají podezření na schizofrenii.“

Ten pojem jsem nikdy neslyšela, ačkoliv byl otec lékař. Claude mi vysvětlila, že jde o relativně novou diagnózu, kterou tak v přednášce pojmenoval jeden psychiatr ze Švýcarska. Eugen Bleuler. Název složil z řeckých výrazů „rozštěpená“

a „mysl“. Jestli to správně pochopila, schizofrenik je člověk s útržkovitým myšlením a sklony propadat nejrůznějším bludům a halucinacím.

„Dá se vyléčit?“

„Nevím.“ Úzkostlivě po mně střelila pohledem. „Nemyslíš si doufám, že jsem jako ona.“

Opřela jsem se do vesel. Voda se černala a paprsky zapadajícího slunce se na ní lámaly, jako by o hladinu někdo roztránil červenou mísu.

„Ne,“ ujistila jsem ji. „To víš, že ne.“

„To je dobře.“

Ozval se šum a nad hlavou nám za klapotu křídel přeletěl holub. Skrčily jsme se do lodky, zacpaly jsme si uši a pak jsme se na sebe podívaly a rozesmály jsme se.

•

Vyrazily jsme si s Claude vlakem na Francouzskou riviéru. Její babička, madam Courbebaisssová, totiž bydlela ve vesničce pár kilometrů od Toulonu a Claude jí napsala, jestli bychom ji nemohly navštívit. Hlavně vypadnout z Nantes, prohlásila, protože otec se o ni neustále strachuje a do bytu se přistěhovala Georgesova těhotná manželka. Le Pradet se ti bude líbit, slibovala mi. Kolem domu se zvedá pozemek asi o pěti hektarech, rostou na něm duby a borovice a na pláž to je pěšky ani ne pět minut.

„A seznámíš se Toinette,“ dodala jen tak mimochodem.

„S Toinette?“

„S maminkou.“

Hrklo ve mně. Nebyla jsem si jistá, jestli o setkání s paní Schwobovou stojím, nebo se ho bojím.

„Myslela jsem, že je v sanatoriu.“

Claude pokrčila rameny. „Občas ji pustí. Teď je v domě s pečovatelskou službou kousek od babičky.“

Přijely jsme večer, proti hvězdám na obloze se bez pohnutí černaly stromy a vzduch rozechvívalo vrzání cikád. Nazítří ráno jsem se probudila brzy. Čekala jsem v přijímacím pokoji, až Claude sejde dolů, když venku na pěšině zadusaly kroky. Zůstala jsem, kde jsem byla, u okna zády k zahradě. Pokusila jsem se namluvit si, že je to Claudina babička, ačkoliv jsem už věděla, že se pohybuje tichounce a neposedně jako netopýr.

Dveře vyplnila silná ženská postava v tmavomodrých šatech z taftu. Pod širokou krempou klobouku se rýsovala umírněně zaťatá sanice.

„Lucie?“

Měla jsem jí vyjít vstříc a představit se, ale nedokázala jsem ze sebe vypravit ani hlásku, natož se pohnout. Madam Schwobová mou nezdvořilost zřejmě vůbec nezaznamenala. Pomalu vykročila místností, bokem ke mně, jako by se obezřetně šinula po skalním výběžku. Netušila jsem, co se jí odehrává v hlavě: možná mě vnímala coby nějakou nepříjemnost, dost možná nebezpečnou – pavouka, například, nebo hada.

Když se dostala až na dosah, naklonila se ke mně a soustředěně si mě prohlížela. Stála jsem dál bez hnutí.

„Ty nejsi Lucie,“ konstatovala.

„Já jsem její kamarádka,“ vysvětlila jsem. „Suzanne.“

Připadala jsem si jako pod drobnohledem, který nedokázala zaostřit. Měla jsem dojem, že se snaží změřit si mě, a přitom mě vůbec nevidí. Bylo to zvláštní.

Poodstoupila a zadívala se na vlastní ruce. Zkrabatila čelo a pustila se do stahování rukavic.

„Umíš zpívat?“ zeptala se.

Kývla jsem. „Ano.“

„Tak mi zazpívej.“

Usadila se na zelenou pohovku, rukavice složila do klína a netrpělivě se na mě zahleděla.

Už už jsem se vestoje chystala spustit, když dovnitř vešla madam Courbebaisssová. Promluvila tiše na dceru a vzala ji za ruku. Ta ji ale setřásla a urážlivě se na ni rozkřičela. Vyklouzla jsem z místnosti.

Třebaže Toinette se v domě objevovala až k večeru, byly hádky a křik na denním pořádku – madam Courbebaisssovou dceřino chování zjevně trápilo a označovala ji za „pomatenou“ – a my jsme se snažily atmosféru odlehčit nejrůznějšími rozptýleními. Jeden večer jsme sehrály hru podle Claudina scénáře. Samy jsme zastaly mužské role a do těch ženských jsme obsadily děvčata z vesnice. Jindy jsem večer zpívala písničky, které v devadesátých letech proslavil Paul Delmet – *Petit chagrin*, *Les deux tulipes*... Jakmile koncert dozněl, paní Schwobová se roztleskala s prsty vytrčenými jako děcko. V očích se jí leskly slzy. Bylo to štěstím, nebo lítostí, nebo steskem po té části jejího života, k níž už se nedokázala vrátit, po době před tím, než se ztratila v záhybech šílenství?

•

1912. Jarní odpoledne v Nantes, byť se parno tomu období téměř vymykalo. Seděly jsme s Claude v Café de l'Europe jen tři vchody od jejich bytu. Objednaly jsme si druhou ledovou kávu – nebo už třetí? Jako obvykle jsme odsouvaly chvíli, kdy se budeme muset rozloučit. Náměstí venku vybělily paprsky, ale uvnitř kavárny panovalo šero a chládek. V novinách se psalo, že pokusy Velké Británie a Německa o dohodu stran výdajů na námořnictvo opět ztroskotaly. Závody ve zbrojení se vymykaly kontrole.

„Británie se nestáhne,“ prohlásila Claude a odhrnula si loknu, která jí padala přes oči. „Tatínek si myslí, že bude válka.“

Zdálo se mi, že se všechno světlo zvenčí soustředí na její tvář. Pleť měla dokonale čistou a bledou jako jindy a v zorničkách divoce pableskovalo zlato. Podívala se na mě a nadechla se. Kousla se do spodního rtu.

„Co je?“ zeptala jsem se.

„Právě jsem si něco uvědomila. Jen nevím, jak to vyjádřit.“

Usmála jsem se. „To se mi nechce věřit. Vždycky víš, jak co vyjádřit.“

„Bude to znít divně.“

„Stejně mi to řekni.“

„Mám pocit, že existuju, jenom když se na mě díváš.“ Sama užasla, jako by to, co právě řekla, představovalo zjevení, jednu z pravd, které si člověk plně uvědomí, až když pro ně najde správná slova. „Když se nedíváš, je mi, jako bych zmizela.“

Zauvažovala jsem, jestli i já dokážu vyslovit, co mi leží na srdci. A dospěla jsem k přesvědčení, že ano: „V tom případě už tě nikdy nespustím z očí.“

Nehнула ani brvou. Stačil pohyb, a ten okamžik by pominul. „To je slib?“

„Jo.“

Sklonila hlavu a pousmála se. Pak vstala. „Chci ti ukázat jedno místo.“

Vyšly jsme z kavárny a zamířily k vydavatelství jejího otce, kde vycházel deník *Le Phare de la Loire*. Ve vstupní hale se ke Claude přitočil nějaký mladíček, aby jí pověděl, jak na něj zapůsobila její nedávná divadelní recenze. Poděkovala mu, aniž se zastavila. Cestou do patra jsem se zeptala, kdo to byl. Jacques Viot, uvedla mě do obrazu. Je mu sotva čtrnáct, ale má vážně talent. Vsadila by se, že jim brzy začne přispívat do novin.

V prvním patře jsme prošly několika dvojítymi dveřmi.

„Knihovna,“ oznámila mi.

Nasládle to tu čpělo. Lepidlo knižní vazby v horku nejspíš měklo. V dálce tlumeně klapal psací stroj.

„Chodívám sem číst,“ vysvětlila mi Claude. „Pozdě večer, když všichni z redakce odejdou.“

Následovala jsem ji mezi regály. Zezadu z knihovny bylo vidět do protějšího prázdného bytu. Přes úzkou ulici jsem rozeznala i vzor tapet na stěnách – spleť oranžových růží na černých stoncích – stejný ve všech místnostech. Měla jsem dojem, že bych mohla přeskočit z budovy do budovy. Z oblohy mimo dohled sem prosakoval jen zlomek světla.

Obklopovala nás vědecká periodika a monografie prapodivných specializací se zatuchlými, zhnědlými listy. Claude se jala nahlas pročitat tituly, jeden za druhým, jako by obskurním odborným jazykem pronášela nějakou formuli nebo zaklínadlo, a pak do mě narazila, nemotorně, snad že škobrtla

a hledala oporu. Bezděčně. Náhodou. Jenomže zničehonic se ke mně tím drobným, dychtivým tělem přitiskla a já ji objala kolem pasu a rty jí chutnaly po kafi.

„Toužila jsem po tobě,“ mumlala, „noc co noc. Zhoubně. S chorobnou posedlostí zažranou do krve jako tetanus, otrava. Připadalo mi, že umírám – že den za dnem umírám.“ Dotkla se okenní tabulky a zanechala na ní otisk ukazováčku. „Nikdy mě nenapadlo, že by mě mohlo zabít něco, co tu není. Nevěděla jsem, že se to může stát.“

„Já jsem na tom byla stejně,“ přiznala jsem.

„Vážně? A já si myslela, že tě nezajímám. Myslela jsem si, že něco cítím jenom já.“

„Že mě nezajímáš?“ Něžně jsem se zasmála.

Řekla jsem jí, co mi utkvělo v paměti z našeho prvního setkání před třemi lety – to přitnutí, déšť, šmouha od marmelády.

„Já na sobě měla marmeládu?“ podivila se.

„No. Tady.“ Dotkla jsem se toho místa. „Cítila jsem přesně to, co ty. Copak ty sis toho nevšimla?“ Poodstoupila jsem a zadívala se na ni. „Tys neviděla, jak se červenám?“

„Myslela jsem si, že jsi v rozpacích. Protože jsem mladší.“ Tváře mi hořely jako tenkrát. „Tím to nebylo.“

„A čím to teda bylo?“

Než jsem stačila odpovědět, znovu se ke mně přisála rty. Zapátrala jazykem. Nekonečná, závrtná chvíle. Potřeba prolnout se. Obsáhnout.

Dveře do knihovny se otevřely. Ztuhla jsem, pořád tak blízko u ní. Přiblížily se kroky. Na konci uličky se objevil pan Schwob. Tvářil se překvapeně.

„Ukazuju Suzanne knihovnu,“ zahalekala Claude.

„Už jsem se bál, že se sem někdo vloupal. Vetřelec –“
Usmála se na něj. „Ne, tatínku. To jsme jen my dvě.“

Jen my dvě. To léto jsem myslela jenom na Claude. Ztratila jsem chuť k jídlu a špatně jsem spala. Když se setmělo, procházela jsem se hodiny podél kanálů, kolem lodí, shonu při nakládání a vykládání zboží. Často jsem skončila pod nosníkem v severní části gondolového mostu a opřená o konstrukci jsem poslouchala skřípot a tepání kovu chladnoucího po žáru dne. O desetiletí později tady při pokusu o skok do vody ze středu mostu zahynul polský odvážlivec. Jeho fotografie se objevila ve všech novinách – napjatá tvář plná očekávání, vlasy jako hřebíky, na plavkách lebka s hnáty. Za těch teplých nocí se mě zmocňoval zvláštní neklid, mravenčení kolem srdce, jehličky, jako by po předchozí necitlivosti přicházelo k sobě. Ale možná při sobě nikdy nebylo – až teď. Když jsem se na sebe dívala do zrcadla, oči mi jiskřily, horečně, nadpozemsky. Máti si o mě dělala starosti natolik, že přemluvila otce, aby mě nechal vyšetřit. Specializoval se sice na histopatologii, na chorobné projevy v tkáních, ale zároveň byl ředitelem *École de Médecine*. Na základě výsledků s úlevou konstatoval, že mi nic není, ale bratr to viděl jinak.

„Podle mě je zamilovaná,“ pronesl jednou u snídaně.

Civěla jsem do talíře a srdce jsem měla až v krku. Jak to mohl vědět? Co mohl vědět?

„Jeden můj kamarád,“ rozvíjel dál svou teorii, „jí posílá básničky...“

Otec pozvedl obočí: „Nehodlám provdat dceru za veršotepece. Už jsme jednoho v rodině měli. Byla to katastrofa.“ Ale usmíval se.

„Není veršotepec,“ bránil ho Jean. „Je doktor.“

„Tak to je jiná,“ změkl otec.

„Co je to za kamaráda?“ zbystřila máti.

Jean pokrčil rameny. „Zeptej se jí.“

„Já Patrice nemiluju,“ ohradila jsem se, „jestli teda mluvíš o něm.“

Rodina si vyměnila vědoucí pohled. Mysleli si, že náklonnost jen zastírám.

A tak jsem Patrice využila jako své alibi.

•

Kdykoliv jsem opouštěla dům, vyrazela jsem bez ohledu na cíl přes Place du Commerce v naději, že zahlédnu Claude. Jednou jsem ji z tramvaje viděla vycházet z Café de la Bourse na jihovýchodním rohu náměstí. Byla oblečená jako námořník, v tmavých kalhotách, límec haleny s modrobílým proužkem jí sahal až na ramena a v ruce si nesla noviny. Pohled na ni se mnou jako vždycky zabloumal a pak jsem zase klesla na mysl, jako když se v rámu sesune obrázek. To už jsme za sebou měly druhou návštěvu háje s kobercem z hyacintovců, tentokrát ne tak cudnou. Jindy jsme usnuly v poli dozrávajících pšenice. Probudila jsem se, na břiše mi spočívala Claudina ruka a z nebe bez mráčku se záhadně snášel déšť.

Další jaro jsme při prozkoumávání krajiny severně od města na kolech náhodou připadly na cestu, která končila

opuštěným lomem. Kousek dál stál patrový domek se zahradou zarostlou tak, že přízemí dočista zakrývala. Zezadu se na usedlost tlačily stromy, jako by byla strážena, byť bohem zapomenutá. Vlezly jsme dovnitř rozbitým oknem a probádávaly místnost po místnosti, ale nikde ani stopy po obyvatelích, všude jen myši bobky, ptačí trus a vůně tak vyprahlá a štiplavá, že se Claude rozkýchala. Schodiště ztrouchnivělo a stejně tak i pár prken v podlaze. Ve vstupní hale visel černý kovový lustr se zelenými sklíčky. Evokoval ve mně pirátskou loď, ani nevím proč. Nanosily jsme si pod okno trávu a luční kvítí a pokryly to lože potrhanými sametovými závěsy. I když jsme se tu cítily mnohem bezpečněji než v lesíku nebo na poli, nedokázaly jsme se tak docela zbavit strachu, že nás někdo objeví, a pro jistotu jsme dveře zabarikádovaly almarron. Claude místo pokřtila *La Maison sans Nom* – Dům beze jména. Stal se naším útočištěm, skoro domovem.

Jednou odpoledne jsme zase tak ležely v přítmí zeleně a Claude se zničehonic zeptala, jestli se někdy vdám.

„Asi jo,“ opáčila jsem, „někdy. Jako každá.“

„Otec by si to u mě nejspíš nepřál.“

„Proč ne?“

„Bojí se, že kdybych měla děti, zdědily by matčinu nemoc.“ S rukou pod hlavou zírala do lustru. „Nikdy se v tom smyslu nevyjádřil, ale já do něj vidím.“

„To mě mrzí, Claude.“

„Mě ani ne. Co když o manžela ani děti zase tak nestojím. Co když je tohle štěstí v neštěstí –“ odmlčela se a potom řekla něco zvláštního. „Dáš mi rok?“

„Co tím myslíš?“

„Počkej rok. K ničemu se nezavazuj.“

Ačkoliv jsem si nebyla jistá, s čím právě souhlasím, přikývla jsem. „Dobře. Ale tohle zůstane jenom mezi námi. Jako tajemství.“

„*Toble*.“ Napodobila mě s jemnou výčitkou. „Víš, že možná tak trochu chci, aby se o nás lidi dozvěděli? Já se za nás totiž nestydím. Ty jo?“

„Samozřejmě že ne. Ale o to nejde.“

„Tak o co jde?“

Povzddechla jsem. „Představ si, co by udělali rodiče, kdyby to zjistili.“

„Nejspíš by nás poslali do léčebny nebo do blázince,“ ušklíbla se Claude. Přesně tam, kde pobývala její maminka.

„To není k smíchu.“ Vstala jsem a uhlazovala si šaty. „Musíš se chovat diskrétně. Dokážeš to?“ Podívala jsem se na ni přes rameno. Dál se rozvalovala na naší provizorní posteli a rozepnutou blúzou bylo vidět úbočí prsou.

„Mlč už a dej mi pusu,“ navrhla.

Co Claude pronesla v Café de l'Europe, mě zaskočilo – zasáhlo, změnilo – ale v širším slova smyslu představovalo i jistou provokaci. Naznačila, že ke svojí existenci nepotřebuje muže. Že k životu potřebuje jenom mě. Ve světě, v němž jsme žily, ovšem ženy existovaly pouze ve vztahu k mužům. Pokud žena překročila hranici vymezenou jejím pokolením, vystavovala se nařčení ze šílenství. A kdyby se chtěla racionálně ospravedlnit, mohlo se její úsilí považovat za přetvářku – a zároveň za další doklad toho, že zešílela. Jinými slovy, pokud by se žena snažila dokázat, že je při smyslech, hledal by se v tom důkaz, že není. Zavřeli by ji do blázince a nechali

ji tam. Psychiatrická praxe sloužila otevřeně patriarchálnímu systému, a protože Claude bylo vlastní obrazoborectví, pokoušela se onen systém podkopat. Nemožnost dát průchod vlastním citům, ba dokonce se k nim vůbec přiznat, ji ničila natolik, že se zmítala mezi vzdorným fanfarónstvím a hlubokou melancholií a zoufalstvím.

Jednoho zářijového večera jsem u nich na Place du Commerce zazvonila s výtiskem Dostojevského *Běsů*, který mi Claude půjčila. Ještě jsem knížku nedočetla, jen jsem ji použila jako záminku, abych ji mohla vidět. Otevřenými dveřmi jsem zahlédla, jak o něčem debatuje s otcem před jeho pracovnou. Jakmile mě zaznamenala, přerušila rozhovor v půlce věty, rozeběhla se ke mně vstupní halou a vrhla se mi kolem krku. Jako by tím nadšením před něčím utíkala, a třebaže téměř nic nevážila, zavravorala jsem a musela jsem se chytnout zábradlí na schodišti.

„No tak Lucie!“ napomenul ji otec. „Ještě chudinku Suzanne shodíš!“

Ale Claude už mi teplým dechem šeptala. „Miluju tě, miluju tě, miluju tě...“

Přes křivku ramene jsem viděla, jak nás pan Schwob pozoruje. Zatvářila jsem se, jako že mě ten nával citu uvádí do rozpaků, ale že jsem proti němu bezmocná. Zavrtěl hlavou a zmizel v pracovně.

Claude věčně posouvala hranici mezi tím, co lze vyjádřit, a tím, co je třeba skrývat. Bavilo ji zkoumat, nakolik je naše vzájemná náklonnost vzdálená tomu, co si většina lidí dovede představit. Tohle je Nantes, prohlásila jednou. Sexuální poměr dvou žen jednoduše nepřichází v úvahu. Zachichotala

se. Takže, pokračovala, nás síla zvyku paradoxně chrání – jsme tu vlastně ve větším bezpečí, než si uvědomujeme.

Já si tím ale tak jistá nebyla.

•

„Vyfoť mě.“

Bylo jaro a po stropě prvního patra domku v Le Croisic se zlatavě vlnily odlesky z přístavu. Claude ležela na zádech na posteli a deku měla přetaženou až po bradu. Připadala mi jako ve vězení nebo v káznici. Myslela na Toinette? Vzala jsem kodak pana Schwoba, který si od něj vypůjčila, otevřela jsem ho a postavila se vedle postele.

„Ne, takhle ne,“ dirigovala mě.

Zvedla jsem hlavu od hledáčku. „A jak teda?“

„Měla bys mě zabírat shora. Jako bys byla na stropě.“

Stočila jsem pohled ke stropu.

Vyčerpaně si povzdechla. „Musíš si stoupnout na postel a dívat se na mě svrchu.“

Poslechla jsem ji a rozkročila se nad ní.

„Jak to vypadá?“ dotazovala se.

„Má to něco do sebe.“

„Dobře. Tak to zmáčkni. Ne, počkej ještě.“ Vytáhla ruce zpod přikrývky a rozprostřela si vlasy kolem sebe na polštář, do všech stran, takže ji obkroužily jako svatozář, jako kapradí. Jako by hořela temným plamenem.

Zadívala jsem se na ni skrze hledáček. Ten malý prostor jí ohraničil hlavu i ramena. „Teď to vypadá přímo fantasticky.“

„Tak můžeš fotit.“

Zírala na mě doširoka rozevřenýma očima, rty lehce od sebe. Na levou tvář jí dopadalo světlo. Pravá zůstávala ve stínu. Napůl bdělá, napůl unavená, ale neohrožená, jako by měla čelit utrpení, s nímž se chtěla porvat, a nehodlala se nechat porazit. Její výraz nemusel nijak souviset se mnou. Nasadila ho pro objektiv. Přesto tvrdila, že by snímky nikdy tak nevyšly, kdybych ji nezabírala já. Můj pohled na ni účinkuje jako paprsky na kůži. Rozkvétá pod ním. Pak se usmála a dodala: „I když jsi mě o tu kytíčku připravila.“

•

Zkraje roku pohubla Claude natolik, že si toho všiml i její otec. Objednal ji na vyšetření a lékař hledal za úbytkem váhy buďto nemoc, nebo deviantní chování.

Nedlouho nato si mě pan Schwob zavolal k sobě do kanceláře na Place du Commerce. Když jsem zaklepala a vešla, vzhlédl od rozepsaného dopisu a pokynul mi, abych se posadila. Tvářil se vážně, ale ne nevlídně.

Zvedl poslední číslo svých novin. „Četla jsi někdy Lucii-ny články?“

„Četla jsem je všechny. Přijdou mi vynikající.“

Claudiny komentáře módy nebo umění všeho druhu byly jako ona – originální a okouzlující, co slovo to špetka nezbednictví, občas okořeněného sžíravostí.

„V květnu začnou v *Mercure de France* na pokračování vycházet *Pohledy a představy*,“ pokračoval pan Schwob.

Kývla jsem. „Doufám, že mi umožní doprovodit je ilustracemi.“

„Už se předem těším. Tvoje kresby jsou brilantní.“

Poděkovala jsem mu.

„Ale proto jsem si tě sem nepozval.“ Odložil noviny. „Trávíš s Lucií hodně času, nemýlím-li se.“

„To ano.“

„Nezdá se ti, že jí něco schází?“

Zaváhala jsem a hledala vhodná slova. „Není jako ostatní,“ namítla jsem. „Vždycky byla taková křehká.“

„Dělá mi opravdu starosti, Suzanne.“ Promnul si knír. „Někdy si říkám, jestli bych ji neměl poslat do léčebny...“

Upřeně se mi zadíval do očí.

Mezi vším tím dřevěným obložením na stěnách jsem najednou ztrácela půdu pod nohama. Okno za ním se rozpíjelo v bledém akvarelu dne.

„Nejsem si jistá, že by jí to prospělo,“ vypravila jsem ze sebe nakonec.

Naklonil se nad stůl a složil ruce přes sebe. V tmavých rukávech mu bíle zazářily manžety. Hodiny na stěně tikaly nejspíše, ztěžka, jako tluče srdce nad hrobem.

„Napadá mě i jiná možnost,“ nadhodil.

Civěla jsem na něj bez mrknutí tak dlouho, dokud se mi ta přívětivá, vrásčitá tvář nerozmazala. Neodvažovala jsem se ani dýchat.

„Chtěl bych ji na měsíc dva poslat někam, kde by mohla načerpat síly. Ale je tak tvrdohlavá. Obávám se, že by sama nikam jet nechtěla.“

„Potřebuje doprovod,“ pokračoval, „někoho, kdo by na ni dohlédl, aby se dala dohromady. Někoho, komu důvěřuje. Byla bys ochotná ujmout se toho?“

„Samozřejmě.“

Zamračil se. Odpověděla jsem bez rozmyslu.

„Nevím, jestli to po tobě můžu požadovat. Jsi starší než Lucie, ale zase ne o tolik – a koneckonců bys měla myslet na svůj vlastní život.“

Připomněla jsem mu, že už jsme spolu pár výletů podnikly – do Le Croisic, na Francouzskou riviéru. Že se přece známe odmalička. Což nebyla tak docela pravda, ale co na tom. Ostatně Schwobovi a Malherbeovi k sobě měli vždycky blízko, chrčila jsem ze sebe, tak blízko, že by se skoro dali považovat za jednu velkou rodinu.

Změřil si mě, jako bych se dotkla něčeho, o čem bych neměla vědět.

„Každopádně bych byl rád, kdybys mou prosbu náležitě zvážila. Taková rozhodnutí není radno uspěchat.“

Sklopila jsem pohled k sepnutým rukám v klíně. „Lucie je moje nejdražší přítelkyně. To vy jistě víte sám nejlíp, pane Schwobe. Nikomu na jejím zdraví nezáleží víc než mně.“

„Něco v tom smyslu poznamenal i tvůj otec.“ Monsieur Schwob se odmlčel. „Vlastně to byl jeho nápad.“

Čekala jsem.

Nespouštěl ze mě oči, pomalu kývl a pohled mu změkl.

„No dobrá,“ prohlásil. „To jsem rád.“

•

S příchodem léta jsme spolu odcestovaly do Švýcarska. Její otec jí zařídil několikatýdenní pobyt v sanatoriu La Colline, kde měla pravidelně jíst a zapojit se do nejrůznějších aktivit,

procházek, plavání a pádlování. Každých pár dní jsem mu telegramem referovala, jak se jí vede. Ke konci měsíce jsem ho mohla potěšit zprávou, že přibrala několik kilo.

Po skončení kúry jsme si pronajaly dva pokoje v grandhotelu na břehu Ženevského jezera. Poklidná voda bez jediné vlnky dokonale zrcadlila modrou oblohu. Na severu se zvedaly Alpy a sníh na vrcholcích se v oparu rozpáleného vzduchu sléval v jedinou krajku. Hned první večer v hotelovém baru nám stoupla do hlavy opojná úleva. Daleko od Nantes a od La Colline jsme konečně mohly odložit ostražitost – anebo, jak to podala Claude: *Jenom mezi cizími můžeme být samy sebou*. Bylo mi dvaadvacet, Claude teprve devatenáct.

Jednou večer, když u mě na pokoji ležela tváří v polštáři, jsem jí prsty přejížděla po jizvičkách na zadní straně nohou, drobounkých jako od neštovic. Všimla jsem si jich už dřív, v Le Croisic a v La Maison sans Nom – opálení je vždycky zvýraznilo – ale neodvažovala jsem se na ně zeptat. Tady, ve Švýcarsku, mi ve zvědavosti nic nebránilo.

„Od čeho je máš?“

Vzhlédla ke mně skrz vlasy. „Nemluv,“ zamumlala, „a jen mě hlad. Nepřestávej.“

Otevřené francouzské okno za ní nás spojovalo s nekonečným temným klidem jezera.

Druhý den na soukromé hotelové pláži mě přistihla, jak si je znovu prohlížím.

„Vážně to chceš vědět?“ zeptala se.

Kývla jsem.

„Pamatuješ se na Dreyfusovu aféru?“

„Matně.“

Kárávě se na mě zamračila. Očekávala, že budu mít rozhled jako ona.

Dreyfus se provinil jedině tím, že se narodil jako Žid, poučila mě. Přesně tak to podal on sám. Coby důstojníka ho francouzská kontrašpionáž obvinila z předávání informací Němcům. Když vyšlo najevo, že se písmo na údajných tajných zprávách neshoduje s jeho rukopisem, tvrdilo se ve velení armády i ve vládě, že ho schválně pozměnil, aby zahladil stopy. Jednalo by se o směšnou záležitost, pokračovala, kdyby nedopadla tak děsivě. Postavili ho před soud a odsoudili k deportaci na Francouzskou Guyanu. Přes Atlantik ho vezli v kleci, bez ohledu na vichřice a v tropech na spalující paprsky. Na pevnině pak čtyři roky strávil v samotce a celou tu dobu nikoho neviděl a s nikým nemohl promluvit, dokonce ani s ostrahou.

Claude se rozpovídala o obětních beráncích a o pokrytectví a předsudcích a o tom, jak ti u vesla udělají cokoli, jen aby si upevnili vlastní pozici, a neštítí se zpronevěřit zásadám, na jejichž dodržování mají dbát. Vyjmenovala mi i hlavní viníky. Pamatovala si je: Fabre, Henry, Sandherr, Mercier, Du Paty de Clam – a Drumont, novinář a majitel otevřeně antisemitského deníku *La Libre Parole*. I tak si někdo může vykládat svobodu slova. Drumont krom toho napsal „nechutnou publikaci“ o bohatství a vlivu Židů ve Francii. Snažil se podnítit závist a nenávist. Tady vidíš, jak snadno se hází prvním kamenem, povzdechla si.

Bylo jí pět, když se Dreyfus vrátil do Francie. Během soudního procesu a dalšího usvědčování a odvolávání začal být po vlně z počátku devadesátých let antisemitismus znovu

na vzestupu. No a bledá, křehká holčička s nosem zakřiveným po otci se stala snadným terčem. Příjmení Schwobová bylo jen přitěžující okolností. Ve škole musela čelit nejružnějším útokům. O přestávkách se schovávala v komoře mezi smetáky, aby ji trapiči nenašli. Jednou tam dokonce usnula a zameškala většinu hodiny.

„Znáš tu historku o Franzi Kafkovi?“ napadlo ji.

Zavrtěla jsem hlavou.

Jednou takhle po ránu se Kafka procházel pražskou botanickou zahradou, svítilo sluníčko a najednou na něj mávla pohledná slečna a něco zavolala. Neznal ji, ale přesto se na ni usmál a taky jí pokynul. Jak je na světě občas krásně, pomyslel si. Když se člověk k člověku chová laskavě. Až pak mu došlo, co na něj vlastně volala. *Kryso židovská*.

„A stejně tak nadávali mně,“ svěřovala se mi Claude. „Kryso židovská. Nebo zrádkyně. Jidášil!“

Došlo to tak daleko, že ji po škole pár spolužáků přivázalo švihadlem ke stromu. Když se jí posmívali kvůli původu, nesnažila se ho popírat. Právě naopak. Hrdě jim vmetla, že její dědeček byl rabínem ve Frankfurtu. A oni se do ní střefovali štěrkem. Přišla domů později než obvykle, uniformu měla celou zmuchlanou a od bahna. Otec se na ni nejdřív obořil, jak to vypadá. Jestli se nestydí. Aby mu ukázala, co se jí stalo, začala si stahovat sukni. Snažil se jí v tom zabránit. Co to děláš? Ale pak uviděl všechny ty ranky a škrábance na nohou, oči mu zvlhly a vrásky kolem rtů se mu prohloubily. Neboj, tatínku, nic se mi nestalo, ubezpečovala ho. Chtěl vědět, kdo jí to udělal. Když ti to řeknu, protestovala, budou mít o to víc důvodů, proč mnou pohrdat. Asi týden nebo dva

nato jí oznámil, že odejde ze školy – i ze země – jenomže ona odmítala utíkat. Myslela si, že by si to všichni vyložili jako slabošství. Přiznání porážky. Přesto jí Parson's Mead v Surrey připadalo jako skutečná pastva pro duši a pobyt v Anglii ji vzpružil. Tam v ní nikdo neviděl Židovku. Prostě jen někoho, kdo přišel odjinud.

„Stýskalo se ti?“

„Ani ne.“ Zívla a protáhla se. „Připadala jsem si tam jako doma.“ Stáhla si sluneční brýle a vyskočila. „Nezaplaveme si?“

•

Poslední večer v Montreux jsme zavítaly do bistra na nábřeží. Mezi horami na jižní straně jezera tu a tam lehce zajiskřil blesk. U vedlejšího stolu seděla švýcarská rodina – rodiče a dvě holčičky. U mladší z nich jsem pozorovala podobnou neposednost jako u Claude. Chovala se stejně netrpělivě, jako by se svět netočil dostatečně rychle a ona musela neustále čekat, až ji dožene. Možná mě právě ona podobnost přiměla zeptat se Claude na dětství.

Zapálila si anglickou cigaretu a jala se mi líčit, jak se jí vyrůstalo v bytě na rue du Calvaire, kde bydleli, než se přestěhovali na Place du Commerce. Maminčiným záchvatům často předcházela soustředěná, až náruživá něha. Klidně by ji hladila po vláskách třeba hodiny. *Mon petit crochon*, šeptávala jí – a v tom mazlivém výrazu spojila krutonek se sviňkou. Ale netrvalo dlouho a výčitky začaly převažovat. *S takhle krátkýma nohama nikdy nedojdeš k eleganci a nos bys taky mohla mít vykrojenější*. Nakonec následoval křik a střepy. Claude si

vybavila, jak ji matka jednou v noci popadla za zápěstí a syčela na ni: *Nevím, kdo jsi. Kdo jsi?* Nemoc jí sežehávala mysl a zanechávala zčernalou spoušť, jako když se z hrnce na plotně vyvaří všechna voda. Jindy ji honila po chodbě a kopla ji do zad. Claude upadla a plakala. To jí mohly být tak tři, čtyři. Matka si před ni klekla. Prosila ji o odpuštění. Ale na ni takajícnost dopadala tíživěji než násilí.

Přejela jsem pohledem zjitřenou a potemnělou hladinu Ženevského jezera. Takových vyčerpávajících podrobností bych se nenadála.

Po podobných excesech vždycky zmizela, vzpomínala dál Claude, ale ticho v bytě by se dalo krájet a představovalo vždycky něco provizorního. Trvalo pak dny, než mohla znovu volně dýchat. To ona maminku zklamala. Rozzlobila ji. Zapudila. Nebo ještě hůř, maminka se před ní schovávala – nebo ji před ní někdo schoval. Na těžko představitelná místa se složitými jmény, která jí jen dál mátl a vylučovala. *Sanatorium, klinika. Rekreace*. Přitom maminku tolik postrádala – milovala ji –, ale kdykoliv se zeptala, jestli by ji mohla vidět, dostalo se jí odpovědi, že tam návštěvy nesmějí. Proč? dožadovala se plačky a svírala pěstičky. Proč tam nesmím? Nikdo jí to nedokázal vysvětlit. Všichni jen soucitně tvrdili, že takhle je to pro ni nejlepší.

„A kdo se o tebe staral?“

Nejdřív ji poslali k tetě Maggy, vyprávěla mi, jenomže Maggy se zamilovala do ženáče – hudebníka – a otec usoudil, že by pro ni nebyla dobrým příkladem. Po pár týdnech ji přesunul k babičce Mathildě do apartmá na Cours Cambronne s výhledem na hudební pavilon, lipovou alej a so-

chu generála. Babička bývala zamlada krasavice s nazlátle zelenohnědýma očima, vlasy do pasu a exotickým životem, protože její manžel působil v Egyptě jako poradce ministra zahraničí. V době, kdy se k ní Claude nastěhovala, už byla téměř slepá a sotvakdy vycházela z bytu, ale živila vnučku knížkami, příběhy z Bible, řeckými bájemi a Sokratem. Tušila, že v ní něco je, a podporovala ji, aby se nebála dát tomu průchod. Všechně se snažila vynahradit Claude, co jí snacha nemohla dát.

„Takže jsi se s maminkou moc nevidala?“ podotkla jsem.

„Skoro vůbec.“

„A teď?“

„Viděly jsme ji spolu v Le Pradet –“

„Ale kromě toho?“

„Doktoři věčně melou něco o tom, jak ‚terapeuticky přínosná‘ je izolace. Podle nich by se pro klid duše měla vyvarovat čehokoliv, co jí připomíná minulost. Což bohužel zahrnuje i mě...“ Dopila whisky a objednala si další. „Přijela mě navštívit, když mi bylo asi šest nebo sedm. Všichni šeptali a v tom pološeru jsem na ni ani pořádně neviděla.“

Tatínek stál za mnou a položil mi ruku na rameno. Popostrčil mě k ní. Abych jí dala pusu. Ale já měla v její blízkosti pocit, jako bych se naklonila nad vázu s uschlou kytkou a zkaženou vodou –“

Rty se jí nakrabatily a zamžikala. Hodila do sebe lok a otřela si tvář, nedbale, skoro neurvale. Schovávala přede mnou slzy. Dokonce i pohnutí.

„Upřeně se na mě dívala, ale stejně jako by mě nevnímala,“ hlesla. „Jako bych byla jenom skica dítěte. Nebo někdo,

o kom slyšela, ale nikdy se s ním nesetkala. Někdo, kdo ji vlastně ani moc nezajímá a na koho si potom sotva vzpomene,“ odmlčela se.

„Jako by vůbec nic nepociťovala. Nebyla ani trošku zvědavá...“

Zato všechno to, co jsem ke Claude cítila já, ze mě vystřelilo jako lano do propasti, jenomže ona se propadala hloub a hloub a nevěnovala mi pozornost. V tu chvíli byla moje láska na záchranu krátká.

Rozhlédla jsem se. Švýcarská rodina už odešla. Seděly jsme tu samy.

Mávla jsem na obsluhu.

Cesta k hotelu vedla po kraji jezera. Blesky se přiblížily. Ale stačily sotva šlehnout, na rozvětvení už se nezmohly. Hrom bručel kdesi v pozadí za teplem a vlhkem. Mračna ani déšť nikde. Jenom napětí. Claude se motala a musela se o mě opírat.

Na pokoji jsem jí pomohla do postele a pak jsem sešla dolů. Bylo před půlnocí a v jídelním sále už zhasli. V zachvěvu stříbra se zježily ubrousky a zaleskly příbory – bylo prostřeno ke snídani. Prokličkovala jsem mezi stoly a opřela jsem se do lítaček od kuchyně, kde se svítilo. Přesto mi rozlehlá místnost s vysokými stropy zprvu připadla prázdná, než jsem si všimla otevřených dveří na opačném konci. V nočním vzduchu se o zárubeň opíral číšník v bílém sáčku, jednu ruku v kapse kalhot, druhou si přidržoval cigaretu.

„Promiňte,“ upozornila jsem na sebe.

Ohlédl se přes rameno. Bylo mu něco přes čtyřicet a z ulízaných černých vlasů vystupovala propadlá tvář. V dlouhých

chápatých prstech působila cigareta téměř cizokrajně a trochu zlověstně.

Zeptala jsem se ho, jestli by mi nemohl udělat kávu.

„Kuchyně je zavřená,“ oznámil.

„Přítelkyně to trochu přehnala s pitím.“

Potřásl hlavou. „Pařížanky!“

„Jsme z Nantes.“

Chvilí jsme na sebe zírali, pak odpinknul nedopalek do tmy a zamířil k plotně. Mnul si při tom zlehka ruce, jako by je chtěl zbavit prachu nebo špíny. „Takže silnou, jo?“

„Jo. Díky.“

„Černou?“

„Ano, prosím.“

Zatímco se činil u plotny zády ke mně, stoupala jsem si na místo, kde se původně opíral, a vyhlédla jsem ven. Noc dál rušilyblesky.

„Tak bude bouřka, nebo ne?“ nadhodila jsem.

Po chvilce ticha opáčil: „Možná v horách. Tady ne.“

Podal mi táč s kouřící konvičkou a dvěma šálky. Optala jsem se ho, co jsem dlužná.

„Nic,“ mávl rukou.

Poděkovala jsem.

Když jsem vykročila k lítačkám, pronesl do prostoru za mnou: „To je docela blízká přítelkyně, co?“

Zarazila jsem se a ohlédla se na něj. „Prosím?“

„Povídám, že je to docela blízká přítelkyně. Sledoval jsem vás. Na pláži.“

Co viděl? Těžko říct. Ale nejspíš jsme ani tady neměly zapomínat na ostražitost.

Poškrabal se na tváři. Kuchyni opanovalo ticho, až jsem slyšela, jak nehty drhnou o strniště, jako by někdo škrtal sirkou.

„Máte štěstí, že jste ji našla,“ dodal.

Zřejmě nás přesně odhadl a náš vztah ani zdaleka neod-
suzoval. Napadlo mě, jestli i on není homosexuál.

„Už bych měla jít,“ prohlásila jsem, „aby to nevystydlo.“

Protlačila jsem se do potemnělé restaurace a dveře do kuchyně za mnou zamávaly.

•

Den nato jsem se probudila hned s rozbřeskem. Zkontrolovala jsem Claude – ještě spala – vyšla jsem na terasu a usadila jsem se pod modro-bílým slunečníkem. Už bylo horko. Otevřela jsem skicák a pustila se do studie postaršího páru Angličanů u vedlejšího stolu. Vpravo ode mě pableskovala hladina jako obrovitá stříbrná fólie, hudební kulisu tvořilo cinkání příborů o čínský porcelán. Odněkud zpovzdálí sem doléhalo rytmické mlaskání tenisového míčku.

Claude dorazila až o hodinu později, v tmavých brejlích a s šátkem na hlavě. Sklapla jsem náčrtník a odložila ho stranou.

„Vyspala ses?“

Dopadla na protější židli. „Snad jo.“

„Pořád se mi honí hlavou, cos mi vyprávěla.“

„Moc jsem pila. Nesmíš mě příště nechat.“ Zadívala se na jezero a otřásla se. „Připadám si hrozně. Vidíš?“ Zvedla ruku nad stůl dlaní dolů. Všechny prsty se jí chvěly.

„Mrzí tě, žeš mi to řekla?“

„Ne. Ale už o tom nechci mluvit.“

Málokdy se o mamince zmínila podrobněji, a přitom ji v sobě nosila neustále. Některým stínům není dáno vyblednout, a to ani v tom nejprudším slunci.

Přistoupil k nám číšník z předchozí noci. V denním světle už nepůsobil tak sebejistě. Tváře a brada mu hrály do modrošeda. Dlouhými prsty svíral místní plátek.

„Jak se dnes cítíte, mademoiselle?“ obrátil se ke Claude.

Slabě se na něj usmála. „To vy jste mi udělal to kafe?“

Kývl.

„Díky za laskavost.“

„Už jste to slyšely?“ Ukázal nám titulní stránku novin.

Německo vyhlásilo válku Francii.

•

Přišel říjen, všechny barvy se slily v neurčitou a já po ránu hrabala na zahradě odumřelé listí, když se objevil Jean. Postával chvíli vedle mě, ale vzhlížel do korun stromů. Přihlásil se dobrovolně na frontu jako lékař a měl na sobě novou uniformu.

„Přivstal sis,“ utrousila jsem.

Stočil pohled ke špičkám bot. „Dneska odjízďám.“

„Mrzí mě, že jedeš. Dáš na sebe pozor, vid?“

Usmál se, aniž zvedl oči. „Nevím, jestli na tom bude vůbec záležet.“

Dovedla jsem si představit, co mu asi tak probíhá hlavou. Na případnou úhonu bude mít sotva vliv. Jeho přežití určí náhoda – trajektorie kulky, směr střepiny nebo granátu.

„Ale i tak,“ opáčila jsem zatvrzele, „to nemůže škodit.“
Zauvažoval nad tím.

„My dva se v lecčems podobáme,“ prohlásil nakonec. „Vystačíme si a nedáváme na sobě nic moc znát. A s tím si málokdo ví rady.“ Obtočil prstem rozepnutý knoflík na kabátci a zapnul si ho. „Až odjedu, budou si o mě naši dělat starosti. Měla bys je průběžně ubezpečovat, že se mi nic nestane.“ Zadíval se mi do očí, to ráno poprvé a naposledy. „Měla bys jim to opakovat, i když tomu třeba sama nebudeš věřit.“

„Vynasnažím se.“

Kývl. „Díky.“

Slíbila jsem mu to automaticky, bezděčně. Ještě jsem si totiž lámala hlavu tím nečekaným výrokem. *My dva se v lecčems podobáme*. Blíží k *mám tě rád* se Jean snad ani dostat nedokázal a já bych mu byla nejradši padla kolem krku a objala ho, ale jako vždycky mi v projevu citů zabránila jeho otažitost. Namísto toho jsem jen sledovala, jak znovu pokývl, tentokrát spíš pro sebe, zamířil zpátky k domu a v rose za sebou zanechával načernalé stopy vojenských bot.

•

Na jaře roku 1915 našel pan Schwob Claude v bezvědomí na zemi v pokoji. Ačkoliv ho ujišťovala, že jenom omdlela – stávalo se jí to často, hájila se – pojal podezření, že za tím může být ještě něco jiného, a vymínil si, že zůstane nějakou dobu doma pod dozorem. Najatý psychiatr stanovil přísná pravidla. Jedním z nich byl zákaz návštěv. Claude se podařilo přesvědčit hospodyně, aby mi tajně doručila dopis. Otcí lhala, přiznala